

A parasztelosztó korának vége – avagy hogyan értékeli fel az embereket a gazdasági szükségszerűség

2023. április – Szepesi Balázs

Békéscsaba megkapaszkodni szeretne, ahogy a változással fordul ki alóla a világ. Debrecen pedig eddigi története legkomolyabb fejlődési korszakának kordában tartásán dolgozik. Mégis a két város számára ugyanaz a kulcskérdés: hogyan becsüljük meg jobban a munkaerőt, hogyan tegyük vonzóbbá, lakhatóbbá a környéket?

Pár hete két nap különbséggel egy békéscsabai és egy debreceni beszélgetésen vettem részt, mindkét esetben helyi vállalkozók és vezetők beszéltek városuk jövőjéről. Más hangulat jellemezte a két fórumot, de a konklúzió meglepően egybecsengett. Az ember lesz a következő évek legnagyobb értéke, az lesz sikeres, aki ezt felismeri és működő üzleti modellt, városfejlesztési stratégiává, közpolitikává tudja ezt formálni.

Békéscsaba: eltűnt minden nyolcadik ember

Békéscsabán a helyi egyetem támogatására alapított vállalkozói alapítvány [konferenciáján](#) a válság hatásaitól indult a beszélgetés, egyértelműen kiderült, hogy a kulcskérdés a dolgozók megtartása.

Békéscsaba Főtere – Forrás: beol.hu

Békés vármegye lakossága csökkent a legnagyobb mértékben, [2011 óta, 12,6 százalékkal](#). Nem véletlen, hogy a környék cégei szerint a válság kezelése kisebb kihívás, mint a szükséges munkaerő biztosítása. Szakmunkások százait foglalkoztató üzemek vezetői panaszkodtak, hogy mennyi idő és energia megy el a foglalkoztatottak számára kellemes viszonyok megteremtésével.

Pár éve az ember még azt gondolta, hogy a high tech szektor luxusfogalma a foglalkoztatotti márkáépítés (employment branding). Azonban ma már egy békési termelőüzem vezetője is kirándulásokat, vetélkedőket szervez, intézi az emberek munkába járását, orvosát, hogy érezzék fontosak, otthon vannak a cégnél. Ha egy ember elmegy, az átmeneti kiesés és az újonnan jelentkezők magasabb bérigénye miatt másfélszeres bérköltséggel jár a pótlása. A békési cégek pedig kemény piaci versenyben kell, hogy helytálljanak - pár százalék költségemelkedés vagy elviszi a teljes hasznot, vagy kiárazza őket a piacról.

Ezért válik egyre inkább a cégvezetés egyik legfontosabb feladatává a dolgozók megtartása, ezért lépnek fel egyre határozottabban a térség lakosságmegegőző képességének növelése érdekében. Félnék, ha a helyi iskolák nem elég jók, már diákkorukban elveszítik a jövő dolgozóit. Ha az érettségizők közül kevesen maradnak a helyi egyetemen tanulni, elszakadnak a szálak, szinte lehetetlen hazacsalni őket a diploma után. A helyi cégvezetők aktív szerepet játszanának a helyi mérnökképzés megerősítésében, az életszerűbb és vonzóbb szakképzés kialakításában. Azon gondolkodnak, hogyan lehetne az iskolákat, a munkahelyeket, a város egészségének működését a fiatalok számára vonzóvá tenni, hogy megállítsák a térség kiüresedését.

Az Összkép a magyar társadalom és gazdaság működéséről szóló elemzések magazinja. [Iratkozz fel hírlevelünkre, kövess minket](#), ha szeretnéd mélyebben megérteni, hogyan működik Magyarország.

Debrecen: hogyan maradjunk élhetőek a gyors fejlődés idején?

Debrecenben [arról van szó](#), hogyan tudja a város menedzselni a gyors növekedést, hogyan tartja meg élhetőségét, lelkét, miközben egyre több üzem, egyre több ember költözik a városba. Érezhetően édes a teher a helyi vezetőknek, miután évtizedeken át az fájt nekik, hogy hiába a kultúra, hiába a büszke polgárság, a város és környéke szegény. Fordult a kocka. Három éve indult BMW gyár építése, engedélyezési szakaszban van az akkumulátorgyár. Emelkednek a bérek, a csillagos egekben az ingatlanárak, az ország fejlettebb régióiból vonzanak embereket a debreceni lehetőségek. Egy millió lakos feletti észak-kelet magyarországi agglomeráció víziója rajzolódik ki. Úgy érzik, a város erős hagyományai és kulturális tőkéje most végre megteremtheti a régóta vágyott gazdagságot.

Sorra kerülnek elő a növekedés problémái: környezetvédelem, a lakásépítések motiválása és koordinálása, a nagyvárosi léttel együtt járó befogadó szellemiség kialakítása, a helyi bizalmi viszonyok

megtartása, az infrastruktúra fejlesztése, a közbiztonság megőrzése, a fejlődés finanszírozása... A beszélgetést az optimista feszültség mellett azonban egy kérdés hatja át: hogyan bírjuk rá az embereket, hogy akarjanak itt lakni, hogyan marad lakható és vonzó a város.

Érzik a cívisek, hogy többre van szükségük annál, hogy korszerűsítve lemásolják az iparváros építés receptjét. Ha nem akar Debrecen a hamvába majd újra visszaeső Főnixként élni a léptékekkel együtt minőséget is kell váltania. Vonzó, az itt születetteket megtartó várost kell építeni: megtartani a város kulturális erejét, a nagyvárosokhoz képest lakható környezetet kialakítani, a gazdaság fejlődésének igényei mellett az egyre többre vágyó fiatalok elvárásaihoz is illeszkedő iskolákat, egyetemeket működtetni. Az iparfejlesztésre épülő bővülés csak a nekirugaszkodás, az átugrandó lécc ott van, ahol magasan kvalifikált embereket foglalkoztató munkahelyek, erős helyi cégek, országosan, nemzetközileg is kiemelkedő képzési és tudásközpontok jellemezzék a várost.

A debreceni busz-pályaudvar, helyi nevén Parasztelosztó – forrás: wikicommons.com

Debrecen akkor nyerhet igazán a most kínálkozó lehetőségekkel, ha a helyi buszpályaudvarról teljesen lekopik a parasztelosztó név, ha a városba települő tőke maradásra, betelepülésre bírja az embereket.

Innentől a debreceni receptje elég hasonló a csabai kolbászéhoz, csak itt nem a mezőny utolérése, hanem a kitörés a cél.

Hogyan tartsuk meg, hogyan szerezzük meg az embereket?

Ezt látják kulcskérdésnek mindkét városban. Most már nem csak iskolai évnnyitók szlogenje a kiművelt emberfők hangsúlyozása. Hozamban, millió forintokban számoló vállalati és városvezetők szerint múlik ezen a siker és a bukás. Nyomás alá fog kerülni az oktatás, a többi közszolgáltatás.

Ha minden jól alakul, kisebb-nagyobb döccenőkkel, de harmonikusan zajlik majd az átállás, a humán beruházások hamar meg is térülnek a helyi gazdaság jövedelemtermelő képességének növekedésével. Persze alakulhat minden rosszul is. A megszokások és az intézményi merevségek blokkolhatják a változást, a bizonytalanság és a konfliktusok elbátortalaníthatják az újítoakat, zsenge szakaszukban bomlaszthatják szét a magánfinanszírozók és az állami forrásért lobbizni képes közszereplők formálódó koalícióit. Ez lenne a félsikerek szépségtapaszaival fedett beragadás.

Nem csak a mesterséges intelligencia, a geopolitika, a globális finanszírozási környezet határozza majd meg, hogyan alakul Békéscsaba, Debrecen, az ország sorsa. Legalább ilyen fontos kérdés, hogy a munkaerő kulcs tényezővé válásából következő átalakulási kihívást hogyan kezelik a helyiek és az ország.

- Rugalmas és kezdeményező lesz-e a szakpolitika, a sok iskola, egyetem vagy őrzi a megszokásokra épülő tekintélyét?
- A megoldást jelentő piaci és az állami megoldások grümdolói megosztják és összehangolják a munkájukat vagy a forrásokért, politikai kegyekért folyó harcba kezdenek?
- Milyen szabályok, milyen stratégiák határozzák majd meg a fejlesztési forrásokért, a diákokért/hallgatókért/dolgozókért folyó versenyt a térségek, ágazatok, hivatásrendet, társadalmi érdekek között?
- Mennyire képesek a magyar vállalkozások, települések, egyetemek, közintézmények sikeresen felvenni a versenyt a hasonlóképpen a jó emberekért küzdő nyugat európai vetélytársaikkal?

Az emberi érték növekedése lesz a következő évtized fő folyamata, ez lesz a társadalmi, gazdasági, politikai áramlatok és örvények egyik fő szervezője. Legalábbis ez hallatszik ki a békéscsabai és a debreceni beszélgetésekből.